

บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1*
THE ROLE OF CREATIVE LEADERSHIP AMONG PRIMARY SCHOOL
ADMINISTRATORS. AFFILIATED WITH THE NAKHONRATCHASIMA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ภัทรฤทัย ลุนสำโรง

Patruthai Lunsomrong

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Faculty of Education, Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: phdpkw@gmail.com

วันที่รับบทความ : 24 ธันวาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 31 ธันวาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 2 มกราคม 2569

Received 24 December 2025; Revised 31 December 2025; Accepted 2 January 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 2) เพื่อสร้างบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 3) เพื่อประเมินบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Citation:

* ภัทรฤทัย ลุนสำโรง. (2569). บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(1), 382-397.

Patruthai Lunsomrong. (2026). The Role Of Creative Leadership Among Primary School Administrators.

Affiliated With The Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 1.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(1), 382-397.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

นครราชสีมา เขต 1 จำนวน 331 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ด้านความเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความเป็นผู้นำของผู้นำ ด้านความเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านความเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง ตามลำดับโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ผลการสร้างบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม 2) การเพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงาน 3) การกระตุ้น และ สนับสนุนความคิดริเริ่มและการค้นคว้านวัตกรรมใหม่ๆ 4) การตื่นตัวต่อภาวะคุกคาม ปัญหา อุปสรรค หรือตระหนักถึงการสูญเสียโอกาส และ 5) การส่งเสริมมาตรฐาน คุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

3) ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: บทบาทภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the creative leadership roles of basic education school administrators under the Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 1; 2) to develop a model for these creative leadership roles; and 3) to evaluate the developed roles. This study employed a mixed-methods research design. Data were collected from 331 teachers and educational personnel within the jurisdiction, selected through the Krejcie and

Morgan table. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed using content analysis

The research results indicated that:

1) The overall creative leadership roles of the basic education school administrators were at a high level. When considering individual aspects, all five categories were ranked from highest to lowest mean scores as follows: Team Learning Leadership, Creative Initiative Leadership, Leadership of Leaders, Achievement-Oriented Leadership, and Risk Management Leadership.

2) The development of creative leadership roles revealed five key components: (1) providing opportunities for collaborative thinking and action through teamwork processes; (2) enhancing work morale and encouragement; (3) stimulating and supporting initiatives and innovations; (4) maintaining alertness toward threats, obstacles, or the awareness of lost opportunities; and (5) promoting academic standards, quality, and excellence for community recognition.

3) The evaluation results regarding the suitability and feasibility of the developed creative leadership roles were, overall, at the highest level.

Keywords: Leadership Roles, Creative Leadership, Primary School Administrators.

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญสูงสุดในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญมั่นคงและยั่งยืน สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไปนั้น ย่อมต้องพัฒนาบุคคลก่อน เพราะถ้าบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของส่วนรวมไม่ได้รับการพัฒนาแล้ว ส่วนรวมจะเจริญมั่นคงได้ยาก การที่บุคคลจะพัฒนาได้ก็ด้วยปัจจัยประการเดียว คือ การศึกษา...” พระองค์ทรงเน้นย้ำว่าการศึกษาประกอบด้วยสองส่วนสำคัญ คือ การศึกษาด้านวิชาการเพื่อการประกอบอาชีพ และการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้บุคคลมีความสมบูรณ์ทั้งความรู้และความดี อันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่อันวยประโยชน์ต่อสังคม

(วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542) ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาจึงถูกกำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลเกือบทุกยุคสมัย และการจัดการศึกษานับได้ว่าเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ของทุกประเทศในโลก เพราะว่าการศึกษามีหน้าที่หลักอยู่หลายประการ ประการแรก คือการศึกษามีหน้าที่สร้างคน หมายความว่าตั้งแต่การสร้างพลเมือง การสร้างนักวิชาชีพ การสร้างแรงงาน นักวิชาการ ฯลฯ ประการที่สอง การศึกษาเป็นตัวสำคัญที่สุดในการสร้างความแข็งแกร่งทางสังคม และประการที่สาม การศึกษาเป็นเสาหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ (เกษม วัฒนชัย, 2545) อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาของประเทศไทย ก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ภายหลังจากที่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกที่ถือเป็นแผนแม่บทของการจัดการศึกษา โดยมีการกำหนดให้มีการบริหารจัดการการศึกษาที่เน้นความเป็นเอกภาพเชิงนโยบาย และมุ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดคุณภาพเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาแบ่งออกเป็นเพียงสองระดับ คือการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนการบริหารก็ได้ลดสายการบังคับบัญชาลงเน้นการกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา และให้มีการบริหารแบบองค์คณะบุคคลในทุกระดับ อีกทั้งยังกำหนดให้มีระบบรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการกำหนดให้การศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้นจากหกปีเป็นเก้าปี (รุ่ง แก้วแดง, 2546) มีการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยังมีการออกกฎหมายให้โรงเรียนมีสภาพเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอีกด้วย (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี; และคนอื่น ๆ, 2545: 94) จากภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถหรือศักยภาพในการปฏิบัติของผู้บริหารการศึกษามีอาชีพเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษา ตามแนวทางและหลักการที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่ง อาช และเพอร์ซอลล์ (Ash & Persall, 1999 : 2) ได้เสนอทฤษฎีภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “ในโรงเรียนหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหารเท่านั้น” แต่หน้าที่ของผู้บริหารคือการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครูอาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้คนเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบ

สร้างสรรค์นี้มีมุมมองว่า “ครูคือผู้นำ โดยมีครูใหญ่คือผู้นำของผู้นำ อีกทอดหนึ่ง” โดยนัยดังกล่าวหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมเรียนรู้ของครูอาจารย์ และบุคลากรซึ่งเป็นผู้ใหญ่ของโรงเรียนอีกด้วย การเป็นผู้นำแบบสร้างสรรค์ นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยทักษะการเอื้ออำนวยความสะดวก อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะสาระที่เป็นภารกิจหลักของทฤษฎีนี้ ได้แก่ การทำงานแบบทีมในการสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้แบบทีม การร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหา การจินตนาการสร้างภาพของอนาคตที่ควรเป็น การพิจารณาตรวจสอบความเชื่อร่วมกัน การใช้คำถาม การรวบรวมวิเคราะห์และแปลความข้อมูล ตลอดจนกระตุ้นครูอาจารย์ตั้งวงสนทนาอย่างสร้างสรรค์ในเรื่องการเรียนการสอน เป็นต้น ภารกิจดังกล่าวเหล่านี้ ล้วนแสดงออกถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ทั้งสิ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ ชวนชัย เชื้อรามัญ และคณะ (2566) และ นิธิศ ผลโสภณ และคณะ (2565) ยังชี้ให้เห็นว่าในบริบทการศึกษายุค Next Normal ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่ได้เป็นเพียงทางเลือก แต่เป็นสมรรถนะหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพขององค์กรและการปรับตัวของครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการบริหารจัดการสถานศึกษายุคใหม่ ที่ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะเด่นในการนำองค์กรสู่ความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พฤติกรรมการบริหารที่ขาดปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับบุคลากรและขาดการมีส่วนร่วมกับชุมชน เป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำและยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
2. เพื่อสร้างบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

3. เพื่อประเมินบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พ.ศ. 2567 จำนวน 2,364 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ในตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 331 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบ่งตามขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็นส่วนข้อมูลทั่วไปและส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างบทบาทใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและประกอบ การสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยมุ่งเน้นความมุ่งหมายและองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการประเมินบทบาท ใช้แบบสอบถามความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ (Evaluation Form) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินบทบาท ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ โดย จัดเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2) ส่งแบบสอบถาม จำนวน 331 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามโดยใช้ Google form

3) เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 331 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน

2) ติดต่อประสานงาน เพื่อบันทึกวันเวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์

3) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่พัฒนาจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการวิจัยระยะแรก ใช้สำหรับการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ 17 คน ครอบคลุมประเด็นความมุ่งหมายและองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำ

4) วันสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพ และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเสียงและถ่ายภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะของเครื่องมือและวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล และใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการศึกษาระดับความคิดเห็น แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1981 :182)

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อยกร่างและตรวจสอบรูปแบบ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นความมุ่งหมายและองค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้มีความสมบูรณ์

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาเสนอเพื่อทำการสรุปผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ด้านความเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความเป็นผู้นำของผู้นำ ด้านความเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านความเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม การเป็นผู้นำโดยการใช้หลักการบริหารคุณภาพที่ช่วยให้บุคลากรมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ รวมทั้งส่งเสริมระบบการทำงานแบบทีมงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในความสำเร็จของการปฏิบัติงานนั้น ๆ องค์ประกอบที่ 2 ด้านความเป็นผู้นำของผู้นำ หมายถึง การเพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงาน การเป็นผู้นำในการเสริมสร้างขวัญและบำรุงขวัญ รวมทั้งเป็นผู้นำที่เอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อรักษาเสถียรภาพการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับสูงตามความต้องการ ซึ่งจะส่งผลไปถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน องค์ประกอบที่ 3 ด้านความเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การกระตุ้น และสนับสนุนความคิดริเริ่มและการค้นคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงภาวะผู้นำด้วยการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการค้นคิดนวัตกรรมและมีการทดลองอย่างหลากหลายเกิดขึ้นในสถานศึกษา รวมทั้งผู้นำสนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิด กล้าทำ โดยมีผู้นำ

คอยสนับสนุนทำเป็นตัวอย่าง องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง หมายถึง การตื่นตัวต่อภาวะคุกคาม ปัญหา อุปสรรค หรือตระหนักถึงการสูญเสียโอกาส ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำโดยการปลูกฝังให้การบริหารความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเข้าใจหลักการบริหารความเสี่ยง และร่วมรับผิดชอบในการสนับสนุนและนำหลักการการบริหารความเสี่ยงไปสู่การปฏิบัติภายใต้ขอบเขตของงานที่รับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 5 ด้านความเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การส่งเสริมมาตรฐานคุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำในการจัดกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ ที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ใช้หลักการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีระบบตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งเป็นผู้นำในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพจนเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นที่ประจักษ์แก่ชุมชน ผู้ปกครอง และสังคม

3. ผลการประเมินพบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการนำไปสู่การปฏิบัติของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการนำไปสู่การปฏิบัติ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 มีความสามารถในการใช้อิทธิพลต่อคณะครู เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการมีปฏิสัมพันธ์ และถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติด้วยความแปลกใหม่ ทำ ทายและสร้างสรรค์ เพื่อนำองค์กรในการก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และ ความเปลี่ยนแปลงของที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการ และความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับเดลิช (Delich, 2010) ที่เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะ ประกอบไปด้วยการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับกรองทิพย์ นาควิเชตร (2552) ที่ได้ให้แนวคิด

เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้นำในการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการคิดหลายมิติ คิดบวก และการปฏิบัติในวงกว้างและเชิงลึกที่หลากหลายมิติจากผู้นำ สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ และ วาสนา ศรีโพธิ์ (2554) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ โดยการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ ๆ และสอดคล้องกับกิตติ์ กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555: 10) กล่าวว่าเมื่อสังคมปัจจุบัน และที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตเห็นชัดว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้น

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำ พบว่า องค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม การเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความไว้วางใจกัน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีม สมาชิกทุกคนในทีมควรมีสื่อสารกันอย่างเปิดเผย ผู้บริหารจะต้องมีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน ให้สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยอมรับภารกิจหลักของงาน และส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคนเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทของตน และเรียนรู้เข้าใจในบทบาทของผู้อื่นในทีม สอดคล้องกับรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551: 177) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้แบบทีมเป็นการพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถที่จะสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบ เข้าใจบทบาท ยอมรับ มีการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม การสร้างความผูกพัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมให้ดีขึ้นจำเป็นจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และสอดคล้องกับดอนเนลลอน (2551: 21-22) ที่เห็นว่าการทำงานเป็นทีมมักจะทำออกมาได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว มีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วยฐานความรู้และประสบการณ์ที่กว้างขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น มีมุมมองที่กว้างขึ้น และสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น องค์ประกอบที่ 2 ด้านความเป็นผู้นำของ

ผู้นำ การเพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่ต้องสร้างสภาวะที่จะกระตุ้นการสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในบุคคล วิธีการนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะสร้างขวัญและแรงจูงใจให้กับครู ซึ่งมีทั้งแรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน ควบคู่กันไป โดยที่แรงจูงใจภายนอกได้แก่ การให้รางวัล การชมเชย การขึ้นเงินเดือน ส่วนแรงจูงใจภายใน เกิดจากความรู้สึกภายใน เช่น ความปรารถนาในการมีอำนาจ อยากมีความก้าวหน้า อยากพัฒนาตัวเองอยากให้องค์กรเติบโตและประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับพรทิพย์ อัยยิมพันธ์ (2547: 65-68) ที่กล่าวว่าการพัฒนาครูให้เป็นครูผู้นำและใช้ภาวะผู้นำ เช่น การเปิดโอกาสให้ครูผู้นำได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา การเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ การประกาศเกียรติคุณการสร้างโอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพและรางวัลสำหรับครูที่มีภาวะผู้นำ องค์ประกอบที่ 3 ด้านความเป็นผู้นำสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระตุ้น และสนับสนุนความคิดริเริ่ม และการค้นคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจะต้องมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ที่สามารถมองทะลุเข้าไปในอนาคตว่าต่อไปงานที่เราทำอยู่นั้นจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มีอะไรใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นบ้าง และจะต้องมีความมุ่งมั่นจริงจังในการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าซึ่งความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อการบริหารจัดการทำให้เกิดแรงจูงใจและนำมาซึ่งพลังในการพัฒนางานสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญ สอดคล้องกับรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551) ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ต้องอาศัยคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ความสามารถทางเชาว์ปัญญา (Intellectual abilities) 3) บุคลิกภาพ (Personality) 4) มีความรักในงานและมีประสบการณ์ในงาน (Passion for the task and flow) สอดคล้องกับโรเจอร์ (Roger: 19) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ และสอดคล้องกับอนาตาสี (Anatasi. 1958: 18) ที่กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นบุคคลที่มีความรู้สึกไวต่อปัญหา มองเห็นการณ์ไกล ความเป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุม และมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความคิด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นรินทร์ ผดุงพล (2564) ที่พบว่าหน้าที่ผู้บริหารแสดงบทบาทในการสนับสนุนความคิดริเริ่ม และสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับสมรรถนะการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบที่ 4 ด้านความเป็นผู้นำบริหารความเสี่ยง การตื่นตัวต่อภาวะคุกคาม ปัญหา

อุปสรรค หรือตระหนักถึงการสูญเสียโอกาส ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำจะต้องทำความเข้าใจกับกระบวนการการบริหารความเสี่ยงและนำมาจัดการให้ครอบคลุมงานทุกด้านในสถานศึกษา และงานบริหารความเสี่ยงจะต้องอาศัยทีมงานและปฏิบัติงานร่วมกันทุกฝ่าย และจะต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนคือเริ่มจากการค้นหาความเสี่ยงในองค์กร ประเมินและจัดลำดับความเสี่ยง การดำเนินการควบคุมความเสี่ยง เพื่อยอมรับ ลด กระจายหรือหยุดความเสียหายที่จะเกิด และในการแก้ปัญหาจะต้องมีการบันทึกการแก้ไข และมีการติดตามประเมินผล เพื่อให้ความเสี่ยงเป็นที่ยอมรับได้และลดความเสียหายที่จะเกิดกับองค์กรให้น้อยที่สุด สอดคล้องกับธรรมายุทธ (2550) ที่กล่าวว่า ความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหายหรือความล้มเหลว สอดคล้องกับแนวคิดของดวงใจ ช่วยตระกูล (2551) ได้ศึกษาถึงการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาว่า การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษานั้นไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่หลายเรื่อง เช่น ความปลอดภัยของครูนักเรียน การควบคุมภาวะโภชนาการในโรงเรียน การป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุ การรักษาความปลอดภัย ระบบป้องกันคุณภาพ การป้องกันอุบัติเหตุ การใช้เครื่องมือที่ปลอดภัย การเขียนป้ายบอกอันตราย และสอดคล้องกับเมธา สุวรรณสาร (2557) ได้กล่าวถึง ความเสี่ยงเป็นเหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งเมื่อเกิดขึ้น ล้วนจะมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายหรือลดผลกระทบที่เกิดกับองค์กรให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดจึงมีการบริหารความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงประเภทใด ผู้บริหารในฐานะผู้นำย่อมต้องตระหนักถึงความสำคัญ โดยต้องหาทางป้องกันและหาทางควบคุมความเสี่ยง องค์ประกอบที่ 5 ด้านความเป็นผู้นำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ การส่งเสริมมาตรฐาน คุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นมีความเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นให้ผลการปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มุ่งเน้นความเป็นเลิศ ทำหายโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ สามารถจัดบริการสาธารณะให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชน สอดคล้องกับอรุณจันทวานิช และคณะ (2559) ได้กล่าวถึงปัจจัยหลักความสำเร็จและดัชนีชี้วัดความเป็นโรงเรียนสมบูรณ์แบบ ซึ่งจะส่งต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา เช่น 1) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชนมีปัจจัยหลักความสำเร็จ 1 ปัจจัย คือชุมชนพึงพอใจ และศรัทธาต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มีปัจจัยหลักความสำเร็จคือผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนคิดเองและปฏิบัติจริง ครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และ 3) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีปัจจัยหลักความสำเร็จคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน และบริเวณโรงเรียนถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย ร่มรื่น สวยงามเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนมีวัฒนธรรมการเรียนรู้

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ที่ได้ศึกษาได้รับการยืนยันองค์ประกอบบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้วยการประเมินบทบาทใช้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาใช้ดุลยพินิจ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิใช้ดุลยพินิจเห็นว่าความเหมาะสม และความเป็นไปได้แล้วแสดงว่าบทบาทนั้นมีคุณภาพตามแนวคิดของอิสเนอร์ (Eisner. 1976: 192-193) ที่ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังกล่าว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบได้ว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีประเด็นสรุปที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1. สภาพปัจจุบันของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ใน ระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเป็นผู้นำการเรียนรู้แบบทีม ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายใหม่ ๆ 2. องค์ประกอบของบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน จากการสร้างและพัฒนารูปแบบ พบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเรียนรู้แบบทีม เน้นการทำงานเป็นกลุ่มและการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ความเป็นผู้นำของผู้นำ มุ่งเน้นการสร้างขวัญ กำลังใจ และแรงจูงใจในการทำงาน 3) การสร้างความคิดริเริ่ม การกระตุ้น สนับสนุนนวัตกรรม และการกล้าคิดกล้าทำ 4) การบริหารความเสี่ยง การตื่นตัวต่อปัญหา อุปสรรค และการปลูกฝัง วัฒนธรรมความปลอดภัย 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการและความเป็น

เลิศให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน 3. การประเมินบทบาทภาวะผู้นำ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า บทบาทที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งยืนยันถึงคุณภาพของรูปแบบงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ควรนำองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ค้นพบจากการวิจัย ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะตนเองและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยควรพิจารณาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อม และความต้องการที่แท้จริงของแต่ละสถานศึกษา 1.2 หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 2.1 ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาสถานศึกษาอื่น 2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุหรือตัวแปรส่งผ่านที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทที่หลากหลาย 2.3 ควรดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อสร้างกลยุทธ์หรือโปรแกรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา. สมุทรปราการ: อีรสาสน์พัลลิกเซอร์.
- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- ชวนชัย เชื้อรามัญ, นฤมล จิตไพศาลโสภณ และ สุพจน์ มหาเมฆ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 12(2), 254-268.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน คู่มือปฏิบัติการบริหารความเสี่ยง. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดอนเนลลอน แอนเน. (2551). ทักษะการบริหารทีม. แปลจาก Leading Team โดย ไพโรจน์ บาลัน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ธร สุนทรายุทธ. (2550). การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เนติกุลการพิมพ์จำกัด.
- ธีระ รุญเจริญ และ วาสนา ศรีไพโรจน์. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 7(1), 1-12.
- นรินทร์ ผดุงพล. (2564). บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการทำงานของครูในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 3(2), 105-118.
- นิธิศ ผลโสภณ, สุรพล บัวพิมพ์ และ สุทัศน์ สังคะพันธ์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 19(1), 1-15.
- พรทิพย์ อัยยิมาพันธ์. (2547). Leadership for Organizational Effectiveness. การบริหารคน. 3(24), 65-68.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ธนธัชการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). พลัสการเรียนรู้ในกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ ปริณต.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และคนอื่น ๆ. (2545). ฝ่าวิกฤติการปฏิรูปการศึกษาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มประเมินผล 2 สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อามรุณ จันทวานิช และคณะ. (2559). ปัจจัยหลักความสำเร็จและดัชนีชี้วัดความเป็นโรงเรียนสมบูรณ์แบบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- Anastasi, A. (1958). *Differential psychology: Individual and group differences in behavior* (3rd ed.). New York: Macmillan.
- Ash, R. C., & Persall, J. M. (1999). The principal as chief learning officer: Developing teacher leaders. *NASSP Bulletin*, 84(616), 15-22.
- Delich, S. (2010). Creative Leadership: Beyond the Management of Creativity. *Journal of CMA Management*, 79(2), 3-3.
- Eisner, E. W. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in educational evaluation. *Educational Researcher*, 5(8), 5-13.
- Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). New York: Free Press.